

כתר התורה

ע"ש רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל

רבי יצחק יוסף שליט"א

בית ההוראה הארצי כתר תורה ע"פ פסקי מרן

פרשת משפטים תשפ"ד

העלון השבועי

מאמר השבוע

הרב אברהם רחמים

אתה לא חייב להיות יתום בכדי שירחמו עליך

רגיל, שסומך על כל 'מוחות הביטחון' שברשותו ועל תר"ג הפתרונות הטמונות במתחתו לצער האופף אותו, צעקתו לקב"ה אינה חזקה דיו להושיעו.

לכך כאשר התורה מבקשת לתת דוגמא לאנשים שתפלתם זכה וטהורה ומופנית לקב"ה בלבד, אינה נותנת דוגמה של איש ישראל במצב רגיל ונעים אלא הדוגמה היא של 'יתום ואלמנה' שני אלה כאשר מצערים אותם אין להם על מי להישען, ליתום אין אבא שיתלונן באוזניו ויבוא לעזרתו אלא הוא מיד צועק לקב"ה שירחם עליו ויושיעו. וכן האלמנה, כאשר היא בצער היא נושאת עיניה מיד אל בורא העולם. רק בשל כך מבטיח הקב"ה 'היזהרו מאנשים אלה, הם קרובים אלי, הם צועקים ואני שומע, מי שיעזר אותם יתקיים בו: 'וחרה אפי והרגתי אותכם בחרב... רחמ"ל. והאמת היא, שכל מי שינהג כמו אלו מובטח לו שהקב"ה ישמע תפילתו.

מסופר על יהודי פשוט שבתו הגיעה לפרקה והפרטה לא הייתה מצויה בכיסו. הציעו חבריו שילך אצל נדיבים בחו"ל ומן השמים הקב"ה יפתח את לבם לעזרתו בהוצאות הנישואין. קיבל האיש מספר כתובות של נדיבים וחיש עשה דרכו אליהם. אחר מספר ימים השכים האיש בבוקר והגיע אל משרדו המפואר של אחד מן עשירי הקהילה היהודית. נקש על הדלת העטורה וכאשר נפתחה נמצא לפניו חדר מרהיב עין כאשר במרכזו יושב אדם מכובד שכולו אומר כבוד. החל האיש פורש לפניו את בקשתו וצרכיו: 'הגני זקוק לסכום כסף נכבד לצורך חתונת בתי, למען תוכל להקים בית נאמן בישראל בצורה הגונה'.

השיב לו הגביר בעניינות: 'אדון נכבד, כעת השעה 10 בשעות אלו אני עסוק וטורד בענייני החברה, תוכל לפנות אלי אחר השעה אחת, ובע"ה אתבונן מה אוכל לעזור לך'. הלה יצא מחדרו והתיישב בפרוודור המפואר.

אחר מספר רגעים הגיע יהודי נוסף שגם הוא בא לבקש את נדבת הגביר הלה הקיש על הדלת ואחר שנפתחה הציע את בקשתו לפני הגביר וגם הוא קיבל תשובה דומה: 'אנא היכנס אלי שוב אחר השעה אחת, ואראה כיצד אוכל לעזור לך'. הלה יצא מהחדר הביט בשעונו ויצא את המקום להמשיך את סידוריו.

כדרך השעון שממשיך לעבוד ולחלוש על לוח המספרים בהריצות, השעה אחת קרבה להגיע, האיש הראשון כבר הכין עצמו להיכנס בשנית אל הגביר, וכן היהודי הנוסף כבר בשעה 12:55 גם הוא ניצב במשרד עומד בתור להיכנס אחר הראשון.

בפרשה אנו קוראים פסוקים עצומים, פסוקים המזהירים כל בן אנוש להישמר מעסק שאינו כהוגן עם היתום והאלמנה, שנאמר: "כֹּל אֲזַמְנָה וְיָתוֹם לֹא תַעֲנֶנּוּ". ולמה לא להתעסק עמם? מזהיר הקב"ה "אם עֲנָה תַעֲנֶנּה אֹתוֹ, כִּי אִם צַעַק אֶלִּי שָׁמַע אֲשָׁמַע צַעֲקָתוֹ".

הקב"ה מתרה באופן חמור שאינו משתמע לשני פנים: 'אם ענה תענה אותו' - אפילו כאשר תכוון שהצער שאתה גורם לו יהיה לתועלת עבורו, התירוץ הזה לא יעזור לך, משום שהתפילה הצעקה והכאב של שני אלו - היתום והאלמנה, הם מסוכנים ביותר, הם קרובים אלי מאוד, לא אוכל לסבול שהיתום או האלמנה סובלים ומצטערים!

וכאן אחרי פסוקים מיוחדים אלו, המבטיחים שמירה אישית ליתום ולאלמנה, יכולה להתעורר בלב אדם תשוקה לא נעימה. והאמת היא, שאפילו מבייש לעלות אותה על דל שפתינו ומחשבתנו, אלא שמחמת הקנאה בהבטחה שיש ליתום ואלמנה מסוגל אדם להרהר בלבו בשקט... בקול דממה דק ומוחלט: 'חבל שאיני יתום. הייתי נותן צעקה אחת למרום וכל האויבים שלי היו מתפוצצים, העניינים היו מסתדרים מאליהם, הרי הקב"ה הבטיח אש שחורה על גבי אש לבנה כי אם צעוק יצעק אלי שמוע אשמע צעקתו כמה חבל!...!'

אלא שממתנה לנו הפתעה מיוחדת. כל מי שיאחז חומש בידו וישפיל את עינו מעט אל פירוש רש"י ימצא ארוכה ומרפא לתאוותו ורצונו, אומר רש"י דבר נפלא: "כל אלמנה ויתום לא תענון - הוא הדין לכל אדם! אלא שדבר הכתוב בהווה, לפי שהם תשושי כח ודבר מצוי לענותם." איזה יופי! אומר רש"י: דעו, שום אדם אינו מוכרח להיות יתום בכדי שירחמו עליו ואף אישה אינה צריכה להיות אלמנה בכדי שהקב"ה ישמע את תפילתה.

ואם תשאלו, הרי בתורה כתוב אחרת נאמר 'כל אלמנה ויתום לא תענון', הרי משמע דווקא שני אלה? מחשבה זו היא טעות, אינה נכונה כלל! הקב"ה שומע את תפילתם של כל עם ישראל כולם, ללא יוצא מן הכלל וזאת כאשר יקראו אליו בלב שלם, ומה שנאמר דווקא אלמנה ויתום ולא אומר 'לא תענה כל אדם', התשובה עצומה: 'דיבר הכתוב בהווה!'

פירוש, בדרך כלל אדם מן השורה שיש לו אב ואם וחי חיי שיגרה, כאשר מצערים אותו ופוגעים בו, לצערנו הוא אינו חושב רק על הקב"ה, אינו משיביל לחשוב שרק הוא יכול להושיעו, אלא הוא חושב גם על אחרים: על המשטרה, על העורך דין, על החברים, על הכסף שברשותו שיעזור לו. חושב על הנקמה שהוא יעשה לאויביו, או שהוא בלבו ממתין ליגלגל המזלות שיתהפך ואז הוא יחזיר למי שציער אותו כהוגן, אז הוא ילמד אותו לקח כראוי - וכמובן, יחד עם כל אלו, גם הקב"ה יעזור. לכן צעקה של אדם

המשן בעמ' 3

להקדשת העלון לברכה הצלחה
ורפואה ולעילוי נשמת יקיריכם
היכנסו לאתר כתר תורה ketertora.co.il
ולחצו על הלינק לתרומה. וכתבו בקשתכם

לשאלות בהלכה חייגו
02-5408030
משעות הבוקר ועד 12:00 בלילה

באר
שאלו

הרב אלון בן שבת

שאלה

שאלה שהגיעה השבוע דרך מערכת קו ההלכה, וחלק ממנה הוא, האם ראוי לקרוא לתינוק בשם "בארי" על שם הקיבוץ בארי בדרום?

תשובה

הנה ידוע שבארי היה אביו של הנביא הושע כמו שמובא בספר הושע (פרק א פסוק א).

ומאידך ראינו גם בספר בראשית פרק כ"ו פסוק ל"ד שבארי היה אבי כלתו של עשיו הרשע כמו שכתוב ויהי עשו בן ארבעים שנה ויקח אשה את יהודית בת בארי החתני.

והנה התוספות במסכת יומא לח. ד"ה דלא מסקי בשמייהו, כתבו דיש לגרוס במקום הלל ושכנא, הלל ושכנא, דשבנא היה רשע. ואחר כך כתבו שיש מפרשים דתרי שבנא היו בדרכיב בישעיה "לך בא אל הסוכן הזה אל שבנא אשר על הבית" וכתב בתריה "ויהי כשמוע המלך חזקיהו ויקרע וגו' עד ואת שבנא הסופר ואת הזקנים מתכסים בשקים" אלמא דתרי שבנא הוו וכיון דאחד צדיק, מסקינן בשמייהו.

ואם כן ניתן ללמוד מדברי התוספות דאם בשם אחד נקראו גם צדיק וגם רשע, שפיר לקרות כן לתינוק ולכוון על הצדיק, וכן ראיתי שכתבו התוספות במפורש במסכת שבת יב: דאטו אם אחד רשע ושמו אברהם לא נקרא בשם זה אחר? ע"ש.

אולם בספר ברכת המים (חבור ובאור אורח על סדר הגט ושמות האנשים והנשים מאת הגאון רבי 'מיכל יוסף') כתב שאין לקרא בשם "מיכה" דרשע היה, והקשה בשו"ת דברי יעקב סימן ע"ט דהלא יש בתרי עשר גם את הנביא מיכה? ותירץ דדברי התוספות דוקא היכא ששם הראשון הנקרא היה צדיק ולכן אף שבא אחריו אדם באותו שם והיה רשע אין לדחות שם זה מפני אותו רשע, אבל היכא ששם הראשון היה רשע וכדוגמת מיכה אין לקרא בשם זה אף שבא אחריו מיכה הנביא.

ולדבריו אין לקרא בשם בארי שהרי בארי הראשון היה רשע. אולם הנה בשו"ת המב"ט חלק א' סימן רע"ו כתב דרבי אליעזר לא נקרא על שם אליעזר עבד אברהם (שהרי יש דיון בספרים אם ניתן לקרות על שמו שהרי הוא היה ארור, וראה שם הגדולים להחיד"א שכתב בזה שלשה טעמים שנכון לקרות על שם זה) אלא על אליעזר בן משה רבינו, וידוע שהוא היה אחרי אליעזר עבד אברהם, ונמצא דאין מוחלק כהרב דברי יעקב, וכל שיש צדיק בשם זה לא שנוא קדמו לשם הרשע או שהרשע הקדמו שפיר דמי לקרות בשם זה.

וזכרנו מזה כמה שנים שראיתי בספר "רבינו" (יומן חייו של מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל מאת תלמידו הרב אליהו שטרית הי"ו) שאירע פעם שכובד להיות סנדק וטרם חברית שאל הרב את אבי הבן מה יקרא לבן? והשיב ישראל מאיר ושאלו הרב על שם מי? והשיב בפשיטות על שם מרן החפץ חיים רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, ואמר לו מרן שיש עוד רבי ישראל מאיר נוסף הלא הוא מהגאון רבי ישראל מאיר מזרחי בעל שו"ת פרי הארץ אחיו של הראשון לציון בעל אדמת קדש אשר היה גאון עצום ונפטר לפני 270 שנה, והורה לו מרן שיכוון עליו.

ולא אכנס כאן בביאור וכוונת המעשה הזה הנראה לענ"ד ואשאיר זאת לקורא שיפרש כפי דעתו, אבל רואים מכאן שאפילו בין צדיק לצדיק יש עניין לכוון מחשבתו בקריאת השם על צדיק זה או אחר.

נמצינו למדים כי ניתן לקרא בשם בארי ולכוון על אביו של הנביא הושע.

אולם יש להדגיש, כי הנה בעקבות מאורעות שמחת תורה המשך בעמ' 3

להצלחת חיילי ישראל

העלון מוקדש

להצלחת דוד בן חנה

הלכה למעשה

הרב יגאל אלון

נושא: גילוי גנב ע"י הנחת משקה רעיל בתוך משקה

שאלה: מעשה שהיה בראובן שהוא בחור ישיבה שהיה רגיל לקנות בקבוקי מיץ ולהניחם בארון שלו (שלא היה נעול) ולשתותם בזמנו הפנוי, לאחרונה הוא שם לב שבאופן קבוע מישהו "משתתף" איתו בשתיית המשקה וזאת ללא רשותו, הדבר חזר על עצמו מספר שבועות, והנה יום אחד עלה בדעתו של ראובן לשפוך חומר כימי נטול טעם וריח (שגורם פעילות מעיים חריפה מאוד, וכן הקאות) לתוך חצי בקבוק של מיץ קוקה קולה ולהניח בארון, וכך, מתי שיבוא הגנב וישתה הוא ילמד אחת ולתמיד לא לגנוב, וגם ראובן יוכל לדעת מי הגנב, השאלה היא האם מותר לו לעשות כך או לא?

תשובה: מותר לעשות זאת, אבל לא לעשות פיתיון בצורה שתסכן את הגנב יותר מידי עד כדי מיתה חלילה.

נימוקים: והנה הגמ' בב"ק (ס"ט). אומרת שצריך לסמן בשדה את האילנות של כרם רבעי וערלה בכדי שאם יכנסו אנשים לשדה וירצו לאכול פירות לא יכשלו באיסור ערלה, ורשב"ג אומר שדוקא בשנה שביעית צריך לסמן מכיון שהכל הפקר, ואם יכנסו לשדה אזי הם עלולים לאכול איסור, אבל שלא בשנת השמיטה אין צריך לסמן כיון שאותם אנשים נכנסים לשדה שלא שלהם באיסור על מנת לגנוב פירות וע"ז נאמר "הלעיטוהו לרשע וימות" והלכה כמותו. וכך פסק הרמב"ם בהלכות מעשר שני (פ"ט ה"ז), גם הר"ש סיריליאנו (ירושלים תשס"ו, ירושלמי דמאי פ"ג ה"ה דף נב:) כתב כיון שאין רשות לגעת בפירות אלו ממילא הן גזלנים, ונאמר עליהם הלעיטוהו לרשע וימות, "וכל היכא דאיכא איסורא טפי עדיף טפי כדי שימות מהרה". ולכן בנידו"ד מותר לערב חומר כזה בכדי ללמד את הגנב לקח.

זאת ועוד, גם מסברא יהיה מותר לשים את החומר המסוכן בבקבוק, שהרי לא יעלה על הדעת שבארון הפרטי של הבחור הוא לא יעשה מה שהוא רוצה, שהרי סו"ס הבקבוק הזה הוא רכושו הפרטי, ואם בא גנב שהוא מחטט לו בארון, איהו דאזיק אנפשיה ולא הבחור הזיק אותו.

לא זו אלא אף זו, מובא מעשה ידוע במסכת דרך ארץ (פרק ג, ג) "מעשה ברבי יהושע שהכניס אצלו אדם אחד, נתן לו אכילה ושתייה, והעלהו לגג, ונטל את הסולם מתחתיו, מה עשה אותו האיש, עמד בחצי הלילה, ונטל כל הכלים, וכרכן בטליתו, וכיון שבקש לירד, נפל מן הגג, ונשברה מפרקתו הימנו, לשחרית בא ר' יהושע ומצאו, אמר לו, ריקה, כך עושים בני אדם כמותך, אמר לו לא הייתי יודע שנטלת את הסולם מתחתיי, אמר לו, ריקה, אי אתה יודע שמאמש היינו זהירין בך. מכאן אמר רבי יהושע, לעולם יהיו כל בני אדם בעיניך כליסטים, והוי מכבדן כרבן גמליאל. עכ"ל. רואים ממעשה זה שרשאי אדם להזהר מפני אדם שיתכן שהוא עלול להתגלות כגנב ולכן רבי יהושע הסיר את הסולם בכדי שהגנב יפול וישבור מפרקתו מפני שהגנב הזיק את עצמו, ולכאורה יש להקשות איך עשה רבי יהושע כן, והלא יתכן שאותו אדם יקום באמצע הלילה לשתות מים מהברז או איך רבי יהושע לקח סיכון והסיר את הסולם? ויש לומר שידע רבי יהושע שבאמצע הלילה בדרך כלל אף אחד אינו קם, ואם הוא אינו גנב הוא לא יקום עד הבוקר ואז בבוקר הוא יראה שאין שם סולם. ולאחר זמן ראיתי שכמה פוסקים דנו האם מותר להכניס גנב למצב של סכנה, ראשון הפוסקים זה מרן הגאון הגרש"ז אויערבאך בשו"ת מנחת שלמה (ח"ג סי' קה), וכן בספר חשוקי חמד (בב"ק דף ס"ט) ובשו"ת משפטי תורה (שפי"ן, ח"א סי' עח) ובקובץ קול תורה (גליון סו, עמוד שיז) ששם היה הנדון בישיבה גדולה שבמשך שבוע שלם נגנבו כספים בלילה מכמעט כל חדר באחד מקומות הישיבה, הבחורים חשדו במישהו אבל לא היה להם כל הוכחה כלפיו, הם החליטו להניח פיתיון של סכום כסף בצורה שיוכלו לזהות את הגנב, כגון: שניחו צבע כימי שקוף שבנגיעה מכהה את ידו של הנוגע בשטרות, אבל הם הסתפקו אם מותר להם לעשות זאת, וכן ראיתי שהעלו להתיר בעוד שות"ם.

כל זה כתבתי לפי קוצ"ד וצווי"ם וימ"ן עבד לאל עליון אני יגאל אלון.

המשן מע' 1 - מאמר השבוע - הרב אברהם רחמים

המשן מע' 2 - נשאלו בקו - הרב אלון בן שבת

אחר הטבח הנורא שהיה בדרום החלו רבים לקרוא שם הנולד "בארי" על הקיבוץ בארי שבו אירע טבח נורא ונרצחו או נחטפו רובו, וצריך ליתן את הדעת אם נכון הוא לקרוא על שם מאורע קשה כל כך, ולא אכריע כאן כי הדבר מסור לגדולים רק אראה צדדים לכאן ולכאן.

והנה בלידת רחל את בנימין (וישלח לה, יח) כתיב ויהי בצאת נפשה ותקרא שמו בן אוני ואביו קרא לו בנימין. ובמדרש רבה כתוב: בן אוני, בלשון ארמי. בנימין, בלשון הקודש.

וכתב על זה הרמב"ן עה"ת לא ידעתי מהו, כי הכל לשון הקודש, אבל רמזו למה שאמר שתרגם הלשון לטובה כי בן אוני הוא בן אבלי דכתיב לא אכלתי באוני, ואביו עשה מן אוני כוחי מלשון ראשית אוני ולכן קרא אותו בן הכח כי הימין בו הגבורה וכו' ע"ש

ולפי זה אין לקרוא על מאורע שלילי, אולם ביפה תורה שם כתב על הרמב"ן שאף על פי שזה השם היה על שם צער, אין רע כשיניחנו בזה להיות מזכרת לצרתה, כמו אי כבוד (שמואל א, ד, כא) גבי כלתו של עלי אשת פנחס שקראה בן לבנה בלידתה קודם מותה ומיד אחר מות עלי הכהן ופירשה דבריה, אי כבוד- גלה כבוד מישראל)

נמצא לדעת היפה תואר אין חשש כלל לקרא שם מזכרת לצרה.

ואמרת להביא ראיה מבנימין עצמו שקרא לעשרת בניו על שם המאורע הקשה של מכירת יוסף אחיו, ועוד ראיה מקודמת במקרא מעבר דכתיב "ולעבר יולד שני בנים שם האחד פלג כי בימיו נפלגה הארץ, (ובתשנ"ג חלק ג' סימן ח') כתב דברי בט' באב יש לקרא מנחם, אולם על זה יש לומר דאף שהוא על שם המאורע סוף סוף הוא לשון נחמה).

ויש לדחות על פי המדרש רבה (בראשית לו אות ז): רבי יוסי אומר, הראשונים ע"י שהיו מכירים ייחוסיהם היו מוציאים לשם המאורע אבל אנו שאין אנו מכירים את ייחוסינו אנו מוציאים לשם אבותינו וכו' ונמצא שכחיהם אין לקרות על שם המאורע כלל לא לרע ולא לטוב.

אלא שנראה לומר בבירור דהא דאין קוראים כיום על שם המאורע הוא בנתינת שם חדש השייך למאורע, אבל שם שכבר קיים וכבר נקראו בו בני אדם וכדוגמת השם בארי שנקרא בן אביו של הנביא הושע, שפיר דמי לקרות בשם זה גם על המאורע וכדוגמתו בקיבוץ בארי.

לכן מכל הנ"ל הדברים נוטים דשפיר לקרות בשם זה אך כבר כתבתי שהדבר מסור בזה למבני דבר (תלמידי חכמים אנשי אמת יודעי דבר, ולא מקובלים שאינם מוחזקים ובעלי מופת למיניהם).

בברכה
אלון בן שבת

השעה אחת הגיעה. נכנס היהודי הראשון אל הגביר הנכבד ואחר ששמע את צרכיו פתח את המגירה שלפניו הוציא פנקס המחאות, רשם צ"ק הכניסו למעטפה, לחץ את ידו, ברכו בברכת מזל טוב והגיש לפניו. הלה הודה לו מקרב לבו ויצא את החדר. אחריו ניגש היהודי השני ופרש לפניו את צרכיו - צריך עזרה לנישואי הבת הבכורה. שוב הוציא הגביר מן המגירה את פנקס הצייקים רשם לו צ"ק, הכניס למעטפה ברכו בברכת מזל טוב והגיש לפניו. גם הוא יצא מן החדר בלב שמה.

נפגשו השנים ביציאה מן המשרד המפואר, כאשר היהודי הראשון נמצא עומד משתאה בראות את הצ"ק שקיבל עתה מן הגביר: 'אני לא מאמין!... הוא כיסה את כל הוצאות החתונה, הוא רשם צייק של עשרת אלפים דולר.'

שמע זאת השני, מיהר גם הוא לפתוח את המעטפה בכדי לחוות גם הוא מעט שמחה מכל תלאות הדרך אשר חווה בימים האחרונים. אולם, כאשר הביט בצ"ק תמה ובהה על הכתוב בו: 'אצלי רשום רק אלף דולרים!?!... אכן, סכום הגון ויפה, אבל זה רק עשירית ממה שאתה קבלת. אולי הוא טעה בעוד 'אפס' אחד?' התעניין.

'לא יתכן' במהרה דחה בעל הצייק הגדול את טענתו. 'הנה, בכתיבת המספר במילים ההבדל אינו 'באפס' אלא המילים שונות לגמרי. כתוב 'עשרת אלפים' ולא 'אלף דולר' ודאי שזו לא טעות. אכן האדון השני הסכים עמו. אך היה לפלא גדול בעיניו. ושוב חקר, 'כיצד אתה הגשת את בקשתך? שמה הבאת המלצה מאחד הרבנים החשובים בארץ ישראל?...'

'לא! פשוט אמרתי לו שאני זקוק לעזרה לחתונת הבת וזהו!'

'מעניין מאוד, גם אני אמרתי את אותה בקשה, אם כן כיצד ראה להכפיל את שכרך עשרת מונים מהנדבה שנתן לי, ללא כל סיבה!?!... האיש לא היה יכול לשאת את הספק בלבו והחליט שהוא עולה בשנית אל הגביר ולשאלו על דבר 'האפליה' המוזרה.

הלה עלה למשרד נקש בדלת וכאשר נפתחה נכנס והחל מדבר: ראשית אני מודה לך על הנדבה המכובדת שנתת לי. אולם אבקש את סליחתך על השאלה הלא נימוסית. הנה לפני נכנס יהודי כמוני, ובפיו בקשה דומה. כפי שהבנתי ממנו, איך מכירו יותר טוב מאשר הנך מכיר אותי. בכיסו לא הייתה המלצה מיוחדת, שלא הייתה מצויה אצלי. אם כן, מדוע זה רשמת לו צ"ק גדול פי עשר מאשר נתת לי, וכי בגלל שהוא הקדימי בבקשתו חמש דקות, ראוי הוא לנדבה גדולה הרבה יותר?!!'

חיך הגביר ואמר: 'ודאי שזו לא הסיבה!', אבל אם אתה מבקש לדעת את הסיבה האמתית אני אומר לך. ראיה, מגיעים לפני לא מעט אנשים המבקשים עזרה, אולם בידי מרבית אנשים אלו יש רשימה לא קטנה של נדיבים שנייהם נשואת אליהם ולכן כל אחד מאתנו נותן להם נדבה מכובדת, אבל לא כזו הגדולה במיוחד. מעתה, כאשר אני אמרתי לך לבוא בעוד שלוש שעות, אזי בכדי לנצל את הזמן, מה שכולם עושים. הזדרזת לפנות אל הגבירים האחרים, וכמובן דאגת להגיע לפני בשעה היעודה. אמנם חברך, התנהג אחרת. ממעשיו ניכר עליו שאין לו רשימה גדולה של גבירים באזור, כאשר אני אמרתי לו שבעוד שלוש שעות אקבל אותו, הבטתי במסך המשרד את הצילום מהמתנה וראיתי אותו, מתיישב בנחת בחדר ההמתנה, מוציא מכיסו ספר תהלים והחל קורא מזמורים, כך משך שלוש שעות. במעשה זה הוא פתח את לבי, היה ניכר עליו שהוא תולה בי תקווה שאעזור לו בצורה משמעותית בהוצאות החתונה שלו, לכן, בליבי היה לעזור לו כמו שהוא ציפה ממני, לכן נתתי לו סכום גדול יותר'. אכן טענת הגביר התיישבה על הלב.

מכאן אנו רואים, שתכונה זו מצויה בטבע, גם כאשר בן אנוש מרגיש שיש מישור נשען עליו ומיחל לעזרתו ואינו סומך על אחרים וזולתו, הרי שבדיעבד זו הינו מעורר בו את הרצון לעזור לו כאשר בוטח עליו, על אחת כמה וכמה כאשר אדם בטוח בקב"ה ומשליך לפניו יתבו. כאשר אדם מגלה לפני הקב"ה שהוא נשען עליו שהוא הכוח המושיע שלו ואין לו אחר זולתו, בסגולת אמונה זו - הפניית התפילה מעומק הלב לריבונו של עולם, בכוחה לפעול ישועות והינה מסוגלת להמתקת הדינים מעל האדם.

העולה מכל האמור: אף איש לא מוכרח להיות יתום כדי שישמעו את תפילתו ואף אישה לא נצרכת להיות אלמנה בכדי שבקשתה תתקבל. אלא כל אדם באשר הוא יכול להיות בריא ושלם עם אב ואם מיוחדים, וכן עם סכום כסף נכבד בקופת החסכון ואפילו מכונית חדשה והרכבה חבירים נעימים וטובים, אלא רק שעלינו לשים לב לדבר אחד - לא לשים מבטחנו בכל אלו. לדעת היטב: 'שקר הסוס לתשווע וברכו חילו לא ימלט' אלא 'עני ה' אל יראיו למיחלים לחסדו', עלינו להתנהג כמו היתום והאלמנה כאשר מגיע צרה וצוקה, פשוט לפנות בצעקה רק לקב"ה בלבד, לבקש רק ממנו ולא להישען על כוח אחר זולתו, או אז נוכח שתפלתו ובקשתנו יתקבלו ויהיה לנו הקב"ה למלך גואל ומושיע, פודה ומציל ועונה ומרחם בכל עת צרה וצוקה- אמן!

מטרות העמידה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים

כתר תורה

efrat 052-7164398

**רבני הקו נותנים מענה
לכל חלקי הארץ
ואזור בנימין בפרט**

**בית ההוראה נותן
מענה הלכתי ויעוץ רפואי
בדיני טהרת המשפחה**

על פי פסקי מרן הגאון
רבינו **עובדיה יוסף** זצ"ל
ובנו ממשיך דרכו הראשון
לציון הרב **יצחק יוסף** שליט"א

**ברכה
קו ההלכה כתר תורה**

חייגו במשך כל שעות היום
02-5408030

שור המאה ה-20 המזרח

הרב יוסף חיים בן שבת

מארי דוד בן שלמה משרקי

מארי דוד בן שלמה משרקי (ה'תני"ו – י"ד בתמוז ה'תק"ל; 1696 – 7 ביולי 1770), היה פוסק תימני, ומחבר הספר 'שתילי זיתים' על שולחן ערוך. ("מארי" הוא תואר רב ביהדות תימן).

מארי דוד משרקי היה ככל הנראה תלמידו של סבו מארי אהרון משרקי ואביו רבי שלמה, וכן למד אצל הדיין מארי צאלח בן יחיא. שימש כרב בית הכנסת של נגיד הקהילה השר שלום עראקי (בית אלאוסטא), ובתפקיד רשמי היה שו"ב. והיה החכם התימני הראשון שפירש את דברי השולחן ערוך, שכבר נתפשט כמה דורות לפניו.

עמד בראש האסכולה שקיבלה והשלימה עם השינויים שחדרו כמאתיים שנה קודם לתקופתו ליהדות תימן בתחום פסיקת ההלכה ונוסחאות התפילה (הנוסח השאמי) במרכז תימן. תלמידו מהר"ץ (הרב יחיא צאלח), שלא השלים עם שינויים אלו, סבר שיש להחזיר את יהודי תימן לפסיקה לפי הרמב"ם ולתפילה לפי התפילה התימני (הבלדי) שנקרא "עץ חיים". אחת הסיבות שהביאו אותו לכתוב את פירושו "עץ חיים" היא הרצון לבסס את מנהגי יהודי תימן המקוריים ולמנוע את השפעת הסידור הספרדי על התימני. (כפי הידוע, קיימים שני נוסחי תפילה תימניים עיקריים: נוסח בלדי ונוסח שאמי, אשר שימשו זה לצד זה ברוב ככל הערים בתימן. פירוש השם "בלדי" בערבית הוא "מקומי", כלומר, של תימן. מקור השם "שאמי" במונח הערבי הוא אזור הצפון. ומבחינה גאוגרפית, הכוונה לסוריה, לבנון, ארץ ישראל ועבר הירדן, שנתפסו כיחידה אחת בתקופות קדומות. הנוסח הספרדי כונה "שאמי" כיוון שהוא הובא לתימן מ"בלאד א-שאם", כלומר, מאזור ארץ ישראל שהיא חלק מ"בלאד א-שאם".

חיבוריו:

"שתילי זיתים": אי אפשר להזכיר את הספר הנ"ל ללא אשר החילו לחברו, ואשר החילו הוא כי חיבור ה"שולחן ערוך" הגיע לארץ תימן בסביבות שנת התל"ה סמוך להדפסתו על ידי סוחר ספרים, חכמי תימן קבלו את הספר וקבעו בו לימודם לצד לימוד ספר משנה תורה, שהיה במשך דורות סמכות הפסיקה היחידה, ולאט לאט החל לימוד השו"ע לתפוס מקום משמעותי בבתי המדרש.

הרב משרקי היה החכם התימני הראשון, שכתב במפורש שיש לפסוק כדעת השולחן ערוך אף נגד הרמב"ם, הוא שאף להשוות את פסיקת יהודי תימן, לכל שאר ארצות המזרח, לדבריו כשם שבארצות המזרח חיבור השולחן ערוך דחק את פסיקת הרמב"ם, כך גם בארץ תימן. בנוסף הגיעו לתימן גם ספרי שולחן ערוך עם הגהות הרמ"א וספרי הלבוש, דבר שגרם למבוכה גדולה, לצורך כך חיבר הרב משרקי את חיבורו שתילי זיתים, חיבור קצר בו הוא משמיט חלק ממנהגי אשכנז המובאים ברמ"א, ומסכם בקיצור את דברי הפוסקים האחרונים שהגיעו לידו.

וכך כותב מהרד"ם בהקדמתו לספרו הנ"ל וז"ל: בעוונותינו הרבים, אבדה חכמת חכמינו, ובינת נבוינו נסתתרה, ונתרבו פירושי תורתנו בדעות חלוקות, וחוקר הזמן ותלואותיו היצר לכל לומד, לכל יושב על כנו בחיוב הכתוב. וכביכול נשתכחה תורה מחולשת הסברא, ופיזור הנפש והשכל, בחילוק הסברות, זה אומר בכה וזה אומר בכה, ולא ידע הלומד לאן יפנה דרכו. ואני בעוניי משתומם הייתי על המראה, שנה אחרי שנה, ולא מצאתי און לי. ואהיה משוטט בדעתי. והסכמתי עלתה להיות לימודי בספר, שחיבר מוריני הקדוש, מאורן של כל ישראל, שהקים דגל התורה, והראה זיוה ווהדה והדרה, מקצות הארץ ועד קצותה, הלא הוא איש הא-להים, מורנו הרב רבי יוסף קארו, וזכותו תעמוד לנו ולכל בית ישראל. וחמדתו ספרו הקצר שקראו "שולחן ערוך", כי ראיתי כל בית ישראל פונים אליו ונסמכים עליו, לאהבת הקיצור, ועוד שהמצאי כל הדינים הנמצאים בפוסקים הראשונים והאחרונים, מה שלא נמצא בן בספרי זולתו. ע"כ.

ואם ציטטנו מהקדמתו נצטט עוד מאותה הקדמה שכל כך אקטואלית בדורינו וז"ל: אם יפזר שכלו בשעת לימודו, לידע משא ומתן שלהם, יצא מהמכוון שהוא כדי לעשות, וישגה שכלו לידע מה רוצה זה המחבר לומר, ומה רוצה זה לומר לבד. ואין זו המלאכה ראויה, אלא אל מי שרוצה להכריע בין הדעות, לא למי שלומד לידע מה לעשות. ונמצא כלומדים: 'הלכה לימות המשיח'. ...כי ברוב האריכות יצאו מהמכוון, ולא ידעו אפילו מהיכן בוצעים את הפת, והם למדו אותו דין באותו שבוע, והכחידוהו תחת לשונם, כלא עלה על ספר, ושטו על אותו שולחן מי מריבה בחינם. וכן להדבר בכמה דינים ילמדו אותם, ולא ידעו ולא יבינו, ליתן דעת בעת הלימוד, מה מעשיהם באותו עת ...ע"כ.

עוד מההקדמה ז"ל: "ולכך ראיתי אני הצעיר בתלמידים בדעתי החלושה והקלושה להעתיק לי ספר השולחן ערוך פשוט. ומדברי הגאון רמ"א ז"ל מה שהוא שייך לדברי השו"ע ואפשר שיהיה מוסכם לדעתי אפילו על צד הדוחק. והשטמתי מה שהוא סותר וגם המנהגים. כי מה בצע הלאות אנשים כמנהגים שאינם נוהגים אצלנו, אחר שכבר נתפשטו דיני השו"ע ומנהגיו בכל הארצות וכל הפוסקים ז"ל אינם קוראים לו אלא בשם "מרן" - להודיעך כי הוא מרא דארעא". ולסיים, הכינוי 'שתילי זיתים' רומז לפסוק מתהילים קכ"ח 'בניך כשתילי זיתים סביב לשלוחניך' וכבנים הנסובים סביב לשולחנו של בעל הבית כך סובב פרושו סביב השו"ע.

"רביד הזהב": שו"ת וחיידושים לשולחן ערוך. בניגוד לשתילי זיתים, בספר זה הוא מפלפל בסוגיות הגמרא ובדברי הראשונים והאחרונים בעיון רב. בהקדמתו לספר הוא מסביר באורך את הסיבות שהביאוהו לחבר אותו.

"ראשי בשמים" על שולחן ערוך יורה דעה עד סימן ק.

מארי דוד משרקי נפטר בשנת ה'תקל"א (1771) בעיר מולדתו צנעא. יום פטירתו אינו ידוע לנו. אך ראיתי שמצינים מצינים אותו ביום י"ד בתמוז.